Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 20 września 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 3 – Artykuł 4a – Procedura przekazywania osób między państwami członkowskimi – Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania – Artykuł 48 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Prawo do obrony – Dyrektywa 2012/13/UE – Artykuł 6 – Prawo do informacji w postępowaniu karnym – Dyrektywa 2013/48/UE – Artykuł 3 – Prawo dostępu do adwokata w postępowaniu karnym – Orzeczenie wydane w wyniku rozprawy odbytej bez stawiennictwa oskarżonego oraz bez reprezentowania go przez adwokata – Uregulowanie krajowe niezezwalające na odmowę przekazania danej osoby – Zgodność z prawem Unii

W sprawie C-504/24 PPU [Anacco] [i]

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Corte d'appello di Roma (sąd apelacyjny w Rzymie, Włochy) postanowieniem z dnia 18 lipca 2024 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 lipca 2024 r., w postępowaniu karnym przeciwko

RT,

przy udziale:

Procura Generale della Repubblica presso Corte d'appello di Roma,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Arabadjiev, prezes izby, T. von Danwitz, P.G. Xuereb, A. Kumin (sprawozdawca) i I. Ziemele, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Emiliou,

sekretarz: A. Calot Escobar,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

* Język postępowania: włoski.

[i] Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 TUE, art. 48 ust. 2 oraz art. 52 ust. 3 i 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą"), art. 6 ust. 3 lit. c) europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC"), art. 1 ust. 3 i art. 4a decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową 2002/584"), art. 6 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U. 2012, L 142, s. 1) oraz art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.U. 2013, L 294, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach wykonania we Włoszech europejskiego nakazu aresztowania wydanego w dniu 29 kwietnia 2024 r. przez biuro procureur du Roi de Bruxelles (prokuratora królewskiego w Brukseli, Belgia) w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec RT przez tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzyczny sąd pierwszej instancji w Brukseli, Belgia).

Ramy prawne

Prawo Unii

Decyzja ramowa 2002/584

3 Motywy 6 i 12 decyzji ramowej 2002/584 stanowią:

„(6) Europejski nakaz aresztowania, przewidziany w niniejszej decyzji ramowej stanowi pierwszy konkretny środek w dziedzinie prawa karnego wprowadzający zasadę wzajemnego uznawania, którą Rada Europejska określa jako »kamień węgielny« współpracy sądowej.

[…]

(12) Niniejsza decyzja ramowa respektuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w art. 6 [TUE] oraz tych, które znajdują odbicie w [Karcie], w szczególności w jej rozdziale VI. […]".

4 Artykuł 1 tej decyzji ramowej, zatytułowany „Definicja europejskiego nakazu aresztowania i zobowiązani[e] do jego wykonania", stanowi w ust. 2 i 3:

„2. Państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej.

3. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 [TUE]”.

5 Artykuł 4a wspomnianej decyzji ramowej, zatytułowany „Decyzje [Orzeczenia] wydane w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiła się osobiście”, stanowi:

„1. Organ sądowy wykonujący może także odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego z myślą o wykonaniu kary pozbawienia wolności lub zastosowaniu środka zabezpieczającego, jeżeli dana osoba nie stawiła się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, chyba że w europejskim nakazie aresztowania stwierdza się, że dana osoba, zgodnie z dalszymi wymogami proceduralnymi określonymi w prawie krajowym wydającego państwa członkowskiego:

a) w odpowiednim terminie:
   (i) została wezwana osobiście i tym samym została poinformowana o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano to orzeczenie, albo inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie;

   oraz
   (ii) została poinformowana, że orzeczenie może zostać wydane, jeżeli nie stawi się na rozprawie;

   albo

b) wiedząc o wyznaczonej rozprawie, udzieliła pełnomocnictwa obrońcy, który został wyznaczony przez daną osobę albo przez państwo do tego, aby ją bronić [bronić jej] na rozprawie, i obrońca ten faktycznie bronił jej na rozprawie;

   albo

c) po doręczeniu jej orzeczenia i wyraźnym pouczeniu o prawie do ponownego rozpoznania sprawy lub do złożenia odwołania, w których to procedurach dana osoba ma prawo uczestniczyć i które pozwalają na ponowne rozpoznanie sprawy pod względem merytorycznym i z uwzględnieniem nowych dowodów oraz które mogą prowadzić do uchylenia lub zmiany pierwotnego orzeczenia:
   (i) wyraźnie oświadczyła, że nie kwestionuje orzeczenia;

   lub
   (ii) w ustawowym terminie nie wystąpiła o ponowne rozpoznanie sprawy ani nie złożyła odwołania;

   albo

d) orzeczenie nie zostało jej doręczone osobiście, ale:
   (i) zostanie jej bezzwłocznie doręczone osobiście po jej przekazaniu oraz [osoba ta] zostanie wyraźnie pouczona o prawie do ponownego rozpoznania sprawy lub do złożenia odwołania, w których to procedurach dana osoba ma prawo uczestniczyć i które pozwalają na ponowne rozpoznanie sprawy pod względem merytorycznym z uwzględnieniem nowych dowodów oraz które mogą prowadzić do uchylenia lub zmiany [do uchylenia] pierwotnego orzeczenia;

oraz

(ii) zostanie poinformowana o terminie, w którym musi wystąpić o takie ponowne rozpoznanie sprawy lub złożyć odwołanie, jak wspomniano w odnośnym europejskim nakazie aresztowania.

2. Jeżeli europejski nakaz aresztowania został wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub zastosowania środka zabezpieczającego na warunkach określonych w ust. 1 lit. d), a dana osoba nie otrzymała wcześniej żadnej urzędowej informacji o prowadzonym przeciwko niej postępowaniu karnym, może ona, po otrzymaniu informacji o treści europejskiego nakazu aresztowania, wystąpić o kopię wyroku, zanim zostanie ona przekazana. Natychmiast po otrzymaniu przez organ wydający informacji o tym żądaniu, dostarcza on poszukiwanej osobie odpis wyroku za pośrednictwem organu wykonującego. Żądanie poszukiwanej osoby nie powinno opóźniać ani procedury jej przekazywania, ani decyzji o wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania. Wyrok jest dostarczany danej osobie jedynie tytułem informacji; dostarczenie go nie stanowi formalnego doręczenia wyroku, ani nie uruchamia biegu żadnych terminów mających zastosowanie w przypadku wystąpienia o ponowne rozpoznanie sprawy lub złożenia odwołania.

3. Jeżeli dana osoba zostaje wydana na warunkach określonych w ust. 1 lit. d) i jeżeli wystąpiła ona o ponowne rozpoznanie sprawy lub złożyła odwołanie, to do czasu zakończenia tych postępowań, zasadność zatrzymania tej osoby w oczekiwaniu na ponowne rozpoznanie sprawy lub postępowanie odwoławcze podlega weryfikacji zgodnie z prawem wydającego państwa członkowskiego – w regularnych odstępach czasu albo na wniosek tej osoby. Weryfikacji takiej dokonuje się zwłaszcza pod kątem możliwości zawieszenia lub przerwania zatrzymania. Ponowne rozpoznanie sprawy lub postępowanie odwoławcze rozpoczynają się [rozpoczyna się] w odpowiednim terminie po przekazaniu danej osoby”.

Decyzja ramowa 2009/299

6 Motywy 1, 14 i 15 decyzji ramowej 2009/299 stanowią:

„(1) Zgodnie z wykładnią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka prawo oskarżonego do stawienia się osobiście na rozprawie wynika z prawa do rzetelnego procesu sądowego określonego w art. 6 [EKPC]. Trybunał orzekł również, że to prawo oskarżonego do stawienia się osobiście na rozprawie nie ma charakteru bezwzględnego oraz że w pewnych okolicznościach oskarżony może z własnej woli zrezygnować – wyraźnie lub w sposób dorozumiany, lecz jednoznaczny – z korzystania z tego prawa.

[…]

(14) Niniejsza decyzja ramowa ogranicza się do doprecyzowania określenia podstaw nieuznawania w aktach prawnych służących stosowaniu zasady wzajemnego uznawania. Dlatego zakres przepisów, takich jak przepisy dotyczące prawa do wystąpienia o ponowne rozpoznanie sprawy, ogranicza się do sprecyzowania wspomnianych podstaw nieuznawania. Przepisy te nie mają na celu harmonizacji przepisów krajowych. Niniejsza decyzja ramowa pozostaje bez uszczerbku dla przyszłych aktów prawnych Unii Europejskiej służących zbliżeniu ustawodawstw państw członkowskich w dziedzinie prawa karnego.

(15) Podstawy nieuznawania są fakultatywne. Jednak swoboda państw członkowskich w transponowaniu tych podstaw do prawa krajowego jest ograniczona w szczególności koniecznością zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu sądowego, z uwzględnieniem ogólnego celu niniejszej decyzji ramowej, którym jest wzmocnienie procesowych praw osób i ułatwienie współpracy sądowej w sprawach karnych”.

7 Artykuł 1 wspomnianej decyzji ramowej, zatytułowany „Cele i zakres zastosowania”, w ust. 1 stanowi:

„Niniejsza decyzja ramowa ma na celu wzmocnienie praw procesowych osób, wobec których toczy się postępowanie karne, ułatwienie współpracy sądowej w sprawach karnych, a w szczególności usprawnienie wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych przez państwa członkowskie”.

Dyrektywa 2012/13

8 Artykuł 6 dyrektywy 2012/13, zatytułowany „Prawo do informacji dotyczących oskarżenia”, ma następujące brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby osobom podejrzanym lub oskarżonym udzielono informacji o czynie zabronionym, o którego popełnienie są one podejrzane lub oskarżone. Informacje te przekazuje się niezwłocznie i są one na tyle szczegółowe, na ile jest to konieczne do zagwarantowania rzetelności postępowania oraz skutecznego wykonywania prawa do obrony.

[…]

3. Państwa członkowskie zapewniają, aby najpóźniej w chwili przekazania podstawy oskarżenia do oceny sądu przedstawiono szczegółowe informacje na temat oskarżenia, w tym rodzaju przestępstwa i jego kwalifikacji prawnej, jak również charakteru udziału osoby oskarżonej.

[…]”.

Dyrektywa 2013/48

9 Artykuł 3 dyrektywy 2013/48, zatytułowany „Prawo dostępu do adwokata w postępowaniu karnym”, ma następujące brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzani i oskarżeni mieli prawo dostępu do adwokata w takim terminie i w taki sposób, aby osoby te mogły rzeczywiście i skutecznie wykonywać przysługujące im prawo do obrony.

[…]

4. Państwa członkowskie dokładają starań, aby udostępniać informacje ogólne mające ułatwić podejrzanym lub oskarżonym uzyskanie dostępu do adwokata.

Niezależnie od przepisów prawa krajowego dotyczących obowiązkowej obecności adwokata, państwa członkowskie wprowadzają niezbędne rozwiązania, by zapewnić podejrzanym lub oskarżonym, którzy zostali pozbawieni wolności, możliwość skutecznego skorzystania z prawa dostępu do adwokata, chyba że takie osoby zrzekły się tego prawa zgodnie z art. 9.

[…]”.

Dyrektywa (UE) 2016/343

10 Artykuł 8 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz.U. 2016, L 65, s. 1), zatytułowany „Prawo do obecności na rozprawie”, stanowi:

„[…]

2. Państwa członkowskie mogą postanowić, że rozprawa, której wynikiem może być orzeczenie w przedmiocie winy lub niewinności podejrzanego lub oskarżonego, może odbyć się pod jego nieobecność, pod warunkiem że:

a) podejrzanego lub oskarżonego powiadomiono we właściwym czasie o rozprawie i o konsekwencjach niestawiennictwa; lub

b) podejrzany lub oskarżony, którego powiadomiono o rozprawie, jest reprezentowany przez umocowanego obrońcę, wybranego przez tego podejrzanego lub oskarżonego lub wyznaczonego z urzędu.

[…]

4. Jeżeli w państwach członkowskich dopuszcza się możliwość odbywania rozpraw pod nieobecność podejrzanych lub oskarżonych, lecz nie ma możliwości spełnienia warunków określonych w ust. 2 niniejszego artykułu, ponieważ nie da się ustalić miejsca pobytu podejrzanego lub oskarżonego mimo podjęcia starań w rozsądnym zakresie, państwa członkowskie mogą postanowić, że orzeczenie może jednak zostać wydane i wykonane. W takim przypadku państwa członkowskie zapewniają, aby z chwilą powiadomienia podejrzanego lub oskarżonego o orzeczeniu, w szczególności z chwilą jego zatrzymania, powiadomiono go także o możliwości zaskarżenia orzeczenia i o prawie do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego, zgodnie z art. 9.

[…]”.

11 Zgodnie z art. 9 tej dyrektywy, zatytułowanym „Prawo do wznowienia postępowania”:

„Państwa członkowskie zapewniają, aby w sytuacji gdy podejrzani lub oskarżeni nie byli obecni na swojej rozprawie, a warunki określone w art. 8 ust. 2 nie zostały spełnione, osoby te miały prawo do wznowienia postępowania lub innego środka prawnego, który umożliwia ponowne rozpoznanie sprawy pod względem merytorycznym, w tym ocenę nowych dowodów, i który może prowadzić do uchylenia pierwotnego orzeczenia. W związku z tym państwa członkowskie zapewniają takim podejrzanym i oskarżonym prawo do obecności i skutecznego udziału, zgodnie z procedurami określonymi w prawie krajowym, oraz do korzystania z prawa do obrony”.

Prawo krajowe

Prawo włoskie

12 Zgodnie z art. 24 konstytucji włoskiej:

„Każdy ma prawo pozywania w celu ochrony swoich praw i uzasadnionych interesów.

Obrona jest prawem nienaruszalnym na wszystkich etapach postępowania i w każdej instancji.

Odpowiednie środki zapewniają osobom ubogim możliwość działania i obrony przed każdym sądem.

[…]”.

13 Artykuł 2 legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d’arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (ustawy nr 69, zawierającej przepisy mające na celu dostosowanie prawa krajowego do decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi) z dnia 22 kwietnia 2005 r. (GURI nr 98 z dnia 29 kwietnia 2005 r., s. 6, zwanej dalej „ustawą nr 69/2005”), zatytułowany „Poszanowanie praw podstawowych i gwarancji konstytucyjnych”, przewiduje:

„Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania nie może w żadnym wypadku wiązać się z naruszeniem naczelnych zasad porządku konstytucyjnego państwa lub niezbywalnych praw jednostki uznanych przez konstytucję, praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zapisanych w art. 6 [TUE] lub praw podstawowych zagwarantowanych przez [EKPC] i jej protokoły dodatkowe”.

14 Artykuł 6 ustawy nr 69/2005, zatytułowany „Treść europejskiego nakazu aresztowania w procedurze biernego przekazania”, stanowi w ust. 1, 1a i 2:

„1. Europejski nakaz aresztowania musi zawierać następujące informacje:

a) tożsamość i obywatelstwo osoby, której dotyczy wniosek;

b) nazwisko i imię, adres, numery telefonu i faksu oraz adres e-mail wydającego nakaz organu sądowego;

c) dowody istnienia podlegającego wykonaniu wyroku, orzeczenia o środku tymczasowym lub jakiegokolwiek innego podlegającego wykonaniu orzeczenia sądowego mającego analogiczny skutek prawny, a wchodzącego w zakres art. 7 i 8 niniejszej ustawy;

d) charakter i kwalifikację prawną przestępstwa;

e) opis okoliczności popełnienia przestępstwa, w tym jego czas i miejsce oraz stopień uczestnictwa osoby, której dotyczy wniosek, w jego popełnieniu;

f) orzeczoną karę, jeśli istnieje prawomocny wyrok, lub skalę przewidzianych za to przestępstwo kar w świetle prawodawstwa państwa wydającego nakaz;

g) jeśli to możliwe, inne skutki przestępstwa.

1a. W przypadku gdy europejski nakaz aresztowania został wydany w celu wykonania kary lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, wydanych w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiła się osobiście, nakaz ten musi również spełniać co najmniej jeden z następujących warunków:

a) danej osobie zostało w odpowiednim czasie dostarczone wezwanie do rąk własnych lub w inny sposób, mogący jednoznacznie zagwarantować, że wiedziała ona o terminie i miejscu rozprawy, po przeprowadzeniu której wydano pod jej nieobecność orzeczenie, oraz o tym, że orzeczenie to może zostać wydane również pod jej nieobecność;

b) dana osoba, która została pouczona o toczącym się przeciwko niej postępowaniu, była reprezentowana w postępowaniu zakończonym wydaniem wspomnianego orzeczenia przez adwokata ustanowionego przez tę osobę lub wyznaczonego z urzędu;

c) dana osoba, po doręczeniu jej orzeczenia, o którego wykonanie się wnosi, i pouczeniu jej o prawie do ponownego rozpoznania sprawy lub możliwości zainicjowania postępowania apelacyjnego, w którym to postępowaniu miałaby prawo uczestniczyć i które umożliwiłoby ponowną kontrolę merytoryczną orzeczenia, z uwzględnieniem nowych dowodów, i które może prowadzić do uchylenia pierwotnego orzeczenia, wyraźnie oświadczyła, że nie zaskarżyła orzeczenia ani nie wniosła w terminie o wznowienie postępowania lub nie wniosła apelacji;

d) danej osobie nie doręczono orzeczenia osobiście, lecz otrzyma je ona osobiście, niezwłocznie po przekazaniu w wydającym nakaz państwie członkowskim, oraz zostanie ona wyraźnie pouczona o prawie do ponownego rozpoznania sprawy lub do zainicjowania postępowania apelacyjnego, w którym dana osoba ma prawo uczestniczyć i które umożliwia kontrolę merytoryczną sprawy, z uwzględnieniem nowych dowodów, i które może prowadzić do uchylenia pierwotnego orzeczenia, i zostanie pouczona o terminie, w jakim może wystąpić o ponowne rozpoznanie sprawy lub zainicjować postępowanie apelacyjne.

2. Jeżeli europejski nakaz aresztowania nie zawiera pouczeń, o których mowa w ust. 1 lit. a), c), d), e) i f), lub wskazania istnienia co najmniej jednej z przesłanek, o których mowa w ust. 1a, to organ sądowy postępuje zgodnie z art. 16. Postępuje on podobnie, jeżeli uzna za konieczne uzyskanie dalszych dowodów w celu sprawdzenia, czy zachodzi jeden z przypadków przewidzianych w art. 18, 18a, 18b i 19”.

15 Artykuł 18b tej ustawy, zatytułowany „Orzeczenia wydane pod nieobecność oskarżonego”, przewiduje:

„1. W przypadku gdy europejski nakaz aresztowania został wydany w celu wykonania kary lub środka zabezpieczającego zastosowanych po przeprowadzeniu rozprawy, na którą dana osoba nie stawiła się osobiście, sąd apelacyjny może również odmówić przekazania, jeżeli nakaz aresztowania nie zawiera informacji o którejkolwiek z przesłanek określonych w art. 6 ust. 1a, a wydające nakaz państwo członkowskie nie dostarczyło informacji na temat tych przesłanek nawet w następstwie wniosku złożonego na podstawie art. 16.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, sąd apelacyjny może jednak wydać nakaz przekazania, jeżeli zostanie jednoznacznie udowodnione, że dana osoba wiedziała o rozprawie lub że świadomie uchyliła się od powzięcia informacji o rozprawie.

3. Jeżeli spełnione są przesłanki określone w art. 6 ust. 1a lit. d), to osoba, której przekazania się żąda, a która nie została wcześniej pouczona o toczącym się przeciwko niej postępowaniu karnym, może wystąpić z wnioskiem o przekazanie odpisu wyroku stanowiącego podstawę europejskiego nakazu aresztowania. Wniosek ten w żadnym wypadku nie stanowi podstawy do odroczenia procedury przekazania lub orzeczenia o wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania. Sąd apelacyjny niezwłocznie przekazuje wniosek wydającemu nakaz organowi".

Prawo belgijskie

16 Zgodnie z art. 186 belgijskiego kodeksu postępowania karnego:

„Jeżeli osoba wezwana lub reprezentujący ją adwokat nie stawią się w wyznaczonych w wezwaniu dniu i godzinie, zostaje wydany wyrok zaoczny".

17 Artykuł 187 ust. 1 tego kodeksu stanowi:

„Osoba skazana zaocznie może wnieść sprzeciw od wyroku w terminie 15 dni od jego doręczenia.

Jeżeli wyrok nie został danej osobie doręczony, skazany zaocznie może wnieść sprzeciw od wyroków skazujących w terminie 15 dni od dnia, w którym dowiedział się o doręczeniu.

Jeżeli dowiedział się on o tym poprzez doręczenie europejskiego nakazu aresztowania lub wniosku o ekstradycję lub jeżeli w chwili zatrzymania go za granicą nie upłynął jeszcze termin 15 dni, może on wnieść sprzeciw w terminie 15 dni od jego przekazania lub zwolnienia za granicą.

Jeżeli nie zostanie wykazane, że skazany zaocznie wiedział o doręczeniu, może on wnieść sprzeciw aż do upływu terminu przedawnienia kary. Będzie on mógł wnieść sprzeciw wobec kar cywilnoprawnych do czasu wykonania wyroku.

[…]".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

18 W dniu 29 kwietnia 2024 r. biuro procureur du Roi de Bruxelles (prokuratora królewskiego w Brukseli) wydało europejski nakaz aresztowania (zwany dalej „rozpatrywanym europejskim nakazem aresztowania") przeciwko RT, obywatelce francuskiej i malijskiej, posiadającej malijski paszport dyplomatyczny, w celu wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze dwóch lat, na którą została ona skazana przez tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzyczny sąd pierwszej instancji w Brukseli) wyrokiem z dnia 18 października 2023 r., na podstawie art. 100b, art. 432 ust. 1 akapity pierwszy i drugi, art. 432 ust. 3 oraz art. 432 ust. 2 akapit pierwszy belgijskiego kodeksu karnego, ze względu na brak reprezentacji małoletniego dziecka z zatrzymaniem za granicą przez okres dłuższy niż pięć dni (zwany dalej „wyrokiem z dnia 18 października 2023 r.").

19 Z postanowienia odsyłającego wynika, że wyrok z dnia 18 października 2023 r. został wydany zaocznie w wyniku postępowania, które zostało przeprowadzone bez faktycznego doręczenia RT aktu oskarżenia, a tym samym bez obecności na rozprawie RT lub umocowanego przez nią adwokata, lub adwokata wyznaczonego z urzędu, która to rozprawa odbyła się w ramach tego postępowania.

20 Okoliczności faktyczne leżące u podstaw wyroku z dnia 18 października 2023 r., wynikające z postanowienia odsyłającego, można streścić w następujący sposób. Po zerwaniu swojej relacji z JG w 2018 r. RT przeprowadziła się do Mali ze swoją córką, UMTG, urodzoną w Brukseli w dniu 3 listopada 2015 r. Czyniąc to, RT naruszyła wyroki tribunal de première instance de Bruxelles, tribunal de la famille (sądu pierwszej instancji w Brukseli, sądu rodzinnego, Belgia) z dnia 26 czerwca i 24 września 2019 r., z których wynika w szczególności, że UMTG miała zamieszkiwać przede wszystkim z JG w Belgii.

21 W dniu 20 czerwca 2024 r. RT po przybyciu do Włoch została zatrzymana i tymczasowo aresztowana w celu wykonania rozpatrywanego europejskiego nakazu aresztowania. W dniu 22 czerwca 2024 r. Corte d'appello di Roma (sąd apelacyjny w Rzymie, Włochy), będący sądem odsyłającym, przeprowadził przesłuchanie RT, która nie wyraziła zgody na przekazanie jej organom belgijskim. Podniosła ona w szczególności, że sądy malijskie powierzyły jej pieczę nad UMTG oraz że JG wyraził zgodę na przekazanie UMTG do Mali. Na rozprawie w dniu 2 lipca 2024 r. RT wniosła w szczególności o odmowę wykonania tego nakazu aresztowania oraz o uchylenie tymczasowego aresztowania.

22 Na wniosek sądu odsyłającego ministère de la Justice (ministerstwo sprawiedliwości, Belgia) wskazało pismem z dnia 8 lipca 2024 r., że RT została wezwana listem poleconym do stawienia się w dniu 4 października 2023 r. na rozprawie przed tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzycznym sądem pierwszej instancji w Brukseli), przeprowadzonej w ramach postępowania, które doprowadziło do wydania wyroku z dnia 18 października 2023 r. Ponieważ osoba ta nie stawiła się na tej rozprawie ani nie była na niej reprezentowana przez obrońcę, wyrok ów został wydany zaocznie w wyniku postępowania niespornego. Ponadto sąd odsyłający wskazuje, że zarówno z tego pisma, jak i z rozpatrywanego europejskiego nakazu aresztowania wynika, że w przypadku przekazania organom belgijskim RT mogłaby w terminie 15 dni od jego doręczenia wnieść do tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzycznego sądu pierwszej instancji w Brukseli) sprzeciw od wyroku z dnia 18 października 2023 r. i że sprzeciw ten, gdyby został uznany za dopuszczalny, skutkowałby zarówno uchyleniem tego wyroku, jak i wznowieniem postępowania, w ramach którego RT przysługiwałyby takie same prawa jak te, z których skorzystałaby ona w toku postępowania zakończonego wspomnianym wyrokiem. Ponadto RT, w terminie 30 dni od doręczenia jej wyroku, ma możliwość wniesienia odwołania od wyroku z dnia 18 października 2023 r. do cour d'appel de Bruxelles (sądu apelacyjnego w Brukseli, Belgia). W obu przypadkach RT byłaby obowiązkowo wspierana przez adwokata wybranego przez nią lub wyznaczonego przez biuro ds. pomocy prawnej, miałaby ona odpowiedni czas na przygotowanie swojej obrony i mogłaby złożyć wniosek o zwolnienie.

23 Postanowieniem z dnia 11 lipca 2024 r. sąd odsyłający, po pierwsze, oddalił złożony przez RT wniosek o uchylenie tymczasowego aresztowania, a po drugie, wskazał, że na dzień 24 września 2024 r. wyznaczył on rozprawę, aby wydać orzeczenie co do istoty w celu wykonania rozpatrywanego europejskiego nakazu aresztowania.

24 W zakresie, w jakim ustawa nr 69/2005, która wykonuje decyzję ramową 2002/584, nie przewiduje możliwości odmowy przekazania RT w sytuacji takiej jak ta rozpatrywana w postępowaniu głównym, sąd odsyłający ma wątpliwości co do zgodności tej ustawy zarówno z włoskim prawem konstytucyjnym, jak i z prawem Unii. Jak bowiem wynika z orzecznictwa Corte costituzionale (trybunału konstytucyjnego, Włochy) i Corte suprema di cassazione (sądu kasacyjnego, Włochy), we Włoszech przeprowadzenie postępowania karnego nie jest możliwe, w sytuacji gdy oskarżony nie jest reprezentowany przez adwokata, nawet jeżeli oskarżony nie stawił się osobiście. Jest to zasada szczebla konstytucyjnego, która zdaniem sądu odsyłającego znajduje potwierdzenie w art. 48 Karty oraz w art. 6 EKPC i która w świetle art. 6 TUE i art. 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 stoi na przeszkodzie wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w sytuacji, gdy oskarżony nie jest reprezentowany przez adwokata, a tym samym z naruszeniem jego prawa do obrony.

25 W tym kontekście sąd odsyłający wspomina o wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonym przez Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) postanowieniem z dnia 19 grudnia 2023 r. w sprawie C-40/24, Derterti, który dotyczy w szczególności tej samej problematyki co problematyka rozpatrywana w postępowaniu głównym.

26 W tych okolicznościach Corte d'appello di Roma (sąd apelacyjny w Rzymie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy

a. art. 6 [TUE], art. 48 ust. 2 i art. 52 ust. 3 i 4 [Karty],

b. art. 6 pkt 3 lit. c) [CEDH],

c. art. 1 ust. 3 i art. 4a decyzji ramowej [2002/584],

d. art. 6 dyrektywy [2012/13] i

e. art. 3 dyrektywy [2013/48]

należy interpretować w całości w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak uregulowanie włoskie zawarte w art. 2, 6 i 18b ustawy [nr 69/2005], które nie zezwala Corte di appello (sądowi apelacyjnemu, Włochy), jako właściwemu organowi sądowemu państwa wezwanego, na odmowę przekazania osoby do państwa wydającego nakaz w wykonaniu [europejskiego nakazu aresztowania] wydanego na podstawie wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności, który orzeczono w państwie wydającym nakaz w następstwie postępowania karnego, które przeprowadzono pod nieobecność obrońcy z wyboru ustanowionego przez oskarżonego lub wyznaczonego z urzędu przez sąd, a w każdym razie bez skutecznej obrony, nawet w przypadkach, gdy – po wykonaniu [europejskiego nakazu aresztowania] – skazany jest uprawniony do doręczenia mu wyroku skazującego i może wnieść sprzeciw lub apelację od tego wyroku?".

W przedmiocie wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego

27 Sąd odsyłający wniósł o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym przewidzianym w art. 23a akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

28 Na poparcie tego wniosku wspomniany sąd wskazuje, że RT przebywała w areszcie tymczasowym od dnia 20 czerwca 2024 r.

29 W tym względzie należy w pierwszej kolejności podkreślić, że niniejsze odesłanie prejudycjalne dotyczy w szczególności wykładni decyzji ramowej 2002/584, dyrektywy 2012/13 i dyrektywy 2013/48, które wchodzą w zakres tytułu V części trzeciej traktatu FUE, dotyczącego przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Niniejsze odesłanie może zatem podlegać rozpoznaniu w trybie pilnym.

30 Co się tyczy w drugiej kolejności przesłanki dotyczącej pilnego charakteru, przesłanka ta jest spełniona w szczególności w sytuacji, gdy osoba, której dotyczy postępowanie główne, jest obecnie pozbawiona wolności, a jej pozostawanie w areszcie zależy od rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, przy czym oceny sytuacji danej osoby należy dokonać według stanu na dzień rozpatrywania wniosku dotyczącego rozpoznania odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym (wyrok z dnia 14 maja 2024 r., Stachev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

31 W niniejszej sprawie, po pierwsze, z postanowienia odsyłającego wynika, że RT jest faktycznie pozbawiona wolności od dnia 20 czerwca 2024 r. i że znajdowała się ona w tej sytuacji w dniu rozpatrywania wniosku o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym.

32 Po drugie, sąd odsyłający wskazał w istocie, że w zależności od odpowiedzi, jakiej Trybunał udzieli na pytanie prejudycjalne, sąd ten może być zmuszony odmówić wykonania rozpatrywanego europejskiego nakazu aresztowania i w związku z tym nakazać zwolnienie RT.

33 W tych okolicznościach w dniu 1 sierpnia 2024 r. pierwsza izba Trybunału postanowiła, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego, uwzględnić wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie niniejszego odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

34 Zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa lub jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne nie pozostawia żadnych uzasadnionych wątpliwości, Trybunał może w każdej chwili, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem.

35 Przepis ten należy zastosować w niniejszej sprawie.

36 Poprzez swoje jedyne pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 4a decyzji ramowej 2002/584, odczytywany w świetle art. 6 TUE, art. 48 ust. 2 i art. 52 ust. 3 i 4 Karty, art. 6 ust. 3 lit. c) EKPC, art. 1 ust. 3 tej decyzji ramowej, art. 6 dyrektywy 2012/13 oraz art. 3 dyrektywy

2013/48, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala wykonującemu nakaz organowi sądowemu na odmowę przekazania danej osoby na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec tej osoby w państwie wydającym nakaz, jeżeli osoba ta nie stawiła się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, ani nie była reprezentowana przez adwokata wybranego przez siebie lub wyznaczonego z urzędu, a w każdym razie pozostawała bez skutecznej obrony, w sytuacji gdy po tym przekazaniu tejże osobie doręczono wyrok zaoczny i może ona wnieść sprzeciw lub apelację od tego wyroku.

37 Na wstępie z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że zarówno zasada wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, jak i zasada wzajemnego uznawania, która sama w sobie opiera się na wzajemnym zaufaniu między tymi państwami, mają w prawie Unii fundamentalne znaczenie, gdyż umożliwiają one utworzenie i utrzymywanie przestrzeni bez granic wewnętrznych. Ściślej rzecz biorąc, zasada wzajemnego zaufania wymaga, w szczególności w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, by każde z tych państw uznawało – z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności – iż wszystkie inne państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza praw podstawowych uznanych w tym prawie [wyroki: z dnia 31 stycznia 2023 r., Puig Gordi i in., C-158/21, EU:C:2023:57, pkt 93; a także z dnia 21 grudnia 2023 r., GN (Podstawa odmowy uzasadniona najlepszym interesem dziecka), C-261/22, EU:C:2023:1017, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo].

38 A zatem przy wykonywaniu prawa Unii państwa członkowskie są zobowiązane przyjmować domniemanie co do przestrzegania praw podstawowych przez inne państwa członkowskie, skutkiem czego nie mogą one ani żądać od innego państwa członkowskiego poziomu ochrony krajowej praw podstawowych wyższego od poziomu zapewnionego w prawie Unii, ani – z zastrzeżeniem wyjątkowych przypadków – weryfikować, czy to inne państwo członkowskie rzeczywiście przestrzegało w konkretnym wypadku praw podstawowych zagwarantowanych przez Unię [opinia 2/13 (Przystąpienie Unii do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r., EU:C:2014:2454, pkt 192; wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., GN (Podstawa odmowy uzasadniona najlepszym interesem dziecka), C-261/22, EU:C:2023:1017, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo].

39 W tym kontekście decyzja ramowa 2002/584 służy, dzięki ustanowieniu uproszczonego i skutecznego systemu przekazywania osób skazanych lub podejrzanych o naruszenie przepisów ustawy karnej, ułatwieniu i przyspieszeniu współpracy sądowej, przyczyniając się w ten sposób do realizacji wyznaczonego Unii celu, jakim jest ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w oparciu o wysoki stopień zaufania, jakie powinno istnieć między państwami członkowskim [wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., GN (Podstawa odmowy uzasadniona najlepszym interesem dziecka), C-261/22, EU:C:2023:1017, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo].

40 Zasada wzajemnego uznawania, która zgodnie z motywem 6 decyzji ramowej 2002/584 została po raz pierwszy skonkretyzowana w europejskim nakazie aresztowania przewidzianym w tej decyzji ramowej, stanowi „kamień węgielny” współpracy sądowej w sprawach karnych. Zasada ta znajduje swój wyraz w art. 1 ust. 2 wspomnianej decyzji ramowej, ustanawiającym zasadę, zgodnie z którą państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o wspomnianą zasadę i zgodnie z przepisami tej decyzji ramowej [wyroki z dnia 21 grudnia 2023 r.: GN (Podstawa odmowy uzasadniona najlepszym interesem dziecka), C-261/22, EU:C:2023:1017, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo; a także G.K. i in. (Prokuratura Europejska), C-281/22, EU:C:2023:1018, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo].

41 Oznacza to, po pierwsze, że wykonujące nakaz organy sądowe mogą odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wyłącznie w oparciu o podstawy wynikające z decyzji ramowej 2002/584, zgodnie z jej wykładnią dokonaną przez Trybunał. Po drugie, o ile wykonanie europejskiego nakazu aresztowania stanowi zasadę, o tyle odmowa wykonania jest traktowana jako wyjątek, który powinien być interpretowany ściśle [wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., GN (Podstawa odmowy uzasadniona najlepszym interesem dziecka), C-261/22, EU:C:2023:1017, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo].

42 W szczególności art. 4a ust. 1 decyzji ramowej 2002/584 stanowi wyjątek od zasady nakładającej na wykonujący nakaz organ sądowy obowiązek przekazania osoby, której dotyczy nakaz, do wydającego nakaz państwa członkowskiego i winien w związku z tym podlegać ścisłej wykładni [zob. podobnie wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Minister for Justice and Equality (Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary), C-514/21 i C-515/21, EU:C:2023:235, pkt 55].

43 Tymczasem w pierwszej kolejności, jak wynika z samej treści tego przepisu, wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego z myślą o wykonaniu kary pozbawienia wolności lub zastosowaniu środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, jeżeli dana osoba nie stawiła się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, chyba że w europejskim nakazie aresztowania stwierdza się, że zostały spełnione warunki ustanowione, odpowiednio, w lit. a)–d) rzeczonego przepisu [wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Minister for Justice and Equality (Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary), C-514/21 i C-515/21, EU:C:2023:235, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo].

44 W tym względzie należy zaznaczyć, że ów art. 4a ogranicza w ten sposób możliwość odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, wymieniając w sposób precyzyjny i spójny warunki, w jakich nie należy odmawiać uznania i wykonania orzeczenia wydanego w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiła się osobiście [wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Minister for Justice and Equality (Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary), C-514/21 i C-515/21, EU:C:2023:235, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo].

45 W konsekwencji wykonujący nakaz organ sądowy jest zobowiązany do wykonania europejskiego nakazu aresztowania, pomimo nieobecności danej osoby na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, jeżeli zweryfikowano wystąpienie jednej z okoliczności określonych w art. 4a ust. 1 lit. a), b), c) lub d) decyzji ramowej 2002/584 (wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, pkt 41).

46 Co się tyczy art. 4a ust. 1 lit. d) decyzji ramowej 2002/584, mającego znaczenie w niniejszej sprawie, ponieważ z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że RT nie stawiła się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, tj. wyrok z dnia 18 października 2023 r., ani nie doręczono jej tego wyroku osobiście, a rozpatrywany europejski nakaz aresztowania wskazuje, że będzie ona mogła wnieść sprzeciw lub apelację od tego wyroku, odpowiednio, w ciągu 15 lub 30 dni od jego doręczenia, przepis ten nie odnosi się do pomocy adwokata w toku tego postępowania.

47 W szczególności z brzmienia tego art. 4a ust. 1 lit. d) nie wynika, że wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania, w przypadku gdy osoba jest objęta tym nakazem w następstwie rozprawy, na której nie stawiła się osobiście, ze względu na to, że nie była reprezentowana przez adwokata wybranego przez siebie lub wyznaczonego

z urzędu. Przyjęcie odmiennego stanowiska byłoby zatem równoznaczne z dodaniem do decyzji ramowej 2002/584 warunku wykonania europejskiego nakazu aresztowania, którego prawodawca Unii nie przewidział.

48 W drugiej kolejności, co się tyczy genezy i celów art. 4a decyzji ramowej 2002/584, Trybunał stwierdził już, że przepis ten ma na celu zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony i umożliwienie wykonującemu nakaz organowi przekazania danej osoby, pomimo że była ona nieobecna na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie skazujące w stosunku do niej, przy pełnym poszanowaniu prawa tej osoby do obrony. W szczególności, jak wynika z art. 1 decyzji ramowej 2009/299, odczytywanego w świetle motywów 1 i 15 tej decyzji, wspomniany art. 4a został włączony do decyzji ramowej 2002/584 celem ochrony prawa oskarżonego do stawienia się osobiście na prowadzonej przeciwko niemu rozprawie karnej i jednoczesnego usprawnienia wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych przez państwa członkowskie [wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Minister for Justice and Equality (Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary), C-514/21 i C-515/21, EU:C:2023:235, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo].

49 Decyzją ramową 2009/299 skreślono równolegle art. 5 pkt 1 decyzji ramowej 2002/584, który pozwalał wykonującemu nakaz organowi sądowemu – w przypadku europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania wyroku wydanego zaocznie i jeżeli dana osoba nie została poinformowana o dacie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano orzeczenie zaoczne – uzależnić przekazanie od warunku, że wydający nakaz organ sądowy udzieli tej osobie uznanego za wystarczające zapewnienia, iż będzie ona miała możliwość złożenia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy w wydającym nakaz państwie członkowskim i bycia osądzoną w jej obecności.

50 To zatem w celu zapewnienia ochrony prawa do obrony i dostępu do adwokata art. 4a ust. 1 lit. d) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584 wymaga, aby osoba skazana zaocznie miała prawo „do ponownego rozpoznania sprawy lub do złożenia odwołania, w których to procedurach dana osoba ma prawo uczestniczyć i które pozwalają na ponowne rozpoznanie sprawy pod względem merytorycznym i z uwzględnieniem nowych dowodów oraz które mogą prowadzić do uchylenia lub zmiany pierwotnego orzeczenia”.

51 Ponadto należy zauważyć, po pierwsze, że decyzja ramowa 2002/584 wprowadza system wzajemnego uznawania oparty na zasadzie wzajemnego zaufania i że, jak wynika z motywu 14 decyzji ramowej 2009/299, nie ma ona na celu harmonizacji ustawodawstw krajowych.

52 Po drugie, należy zauważyć, że ten wymóg dotyczący prawa do ponownego rozpoznania sprawy lub do złożenia odwołania pozwalającego na ponowne rozpoznanie sprawy pod względem merytorycznym odpowiada wymogowi zawartemu w art. 8 ust. 4 i w art. 9 dyrektywy 2016/343, w przypadku gdy w państwach członkowskich dopuszcza się możliwość odbywania rozpraw pod nieobecność podejrzanego lub oskarżonego, lecz nie ma możliwości spełnienia warunków przewidzianych w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, w szczególności warunku poinformowania go o rozprawie, ponieważ mimo podjęcia rozsądnych starań w tym zakresie nie da się ustalić jego miejsca pobytu.

53 Z powyższego wynika, że art. 4a ust. 1 lit. d) decyzji ramowej 2002/584 nie można interpretować w ten sposób, że wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania ze względu na to, iż dana osoba nie była reprezentowana na rozprawie przez adwokata wybranego przez nią lub wyznaczonego z urzędu, w wyniku której to rozprawy wydano orzeczenie, ani tym bardziej w ten sposób, że przepis ten stoi na przeszkodzie

rozpatrywanemu w postępowaniu głównym uregulowaniu włoskiemu w zakresie, w jakim nie zezwala ono na taką odmowę, nawet jeśli przepisy te przewidują, iż we Włoszech wyrok zaoczny nie może zostać wydany bez wyznaczania adwokata z urzędu.

54 W trzeciej kolejności – wykładni tej nie podważają ani dyrektywa 2012/13, ani dyrektywa 2013/48, także przytoczone przez sąd odsyłający, przy czym sąd ten nie wyjaśnił wątpliwości, jakie żywił w tym względzie. W zakresie, w jakim sąd ten zastanawia się, czy owe dyrektywy nakładają na państwa członkowskie obowiązek upewnienia się, że podejrzani lub oskarżeni są wspierani przez adwokata wyznaczonego z urzędu w postępowaniu mogącym prowadzić do wydania wyroku skazującego w trybie zaocznym, kwestia ta nie ma znaczenia dla ustalenia przypadków, w których odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania jest dopuszczalna na podstawie art. 4a decyzji ramowej 2002/584.

55 Wystarczy bowiem przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału ewentualna niezgodność prawa krajowego wydającego nakaz państwa członkowskiego z przepisami dyrektywy nie może stanowić podstawy mogącej prowadzić do odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Powoływanie przepisów dyrektywy w celu przeciwstawienia się wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania umożliwiłoby bowiem obejście systemu ustanowionego przez decyzję ramową 2002/584, która przewiduje w sposób wyczerpujący podstawy odmowy wykonania (zob. podobnie wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, pkt 46, 47).

56 W czwartej kolejności art. 4a decyzji ramowej 2002/584 należy również interpretować i stosować w sposób zgodny z art. 47 akapity drugi i trzeci oraz art. 48 Karty, które to artykuły, jak wynika z wyjaśnień dotyczących Karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 17), są odpowiednikami art. 6 EKPC. Trybunał powinien zatem dbać o to, aby dokonywana przez niego wykładnia art. 47 akapity drugi i trzeci oraz art. 48 Karty zapewniała poziom ochrony, który nie narusza poziomu ochrony gwarantowanego przez art. 6 EKPC, zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka [wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Minister for Justice and Equality (Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary), C-514/21 i C-515/21, EU:C:2023:235, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo].

57 Tymczasem zgodnie z tym orzecznictwem Trybunał orzekł już, że w każdym z przypadków, o których mowa w art. 4a ust. 1 lit. a)–d) decyzji ramowej 2002/584, wykonanie europejskiego nakazu aresztowania nie narusza prawa do obrony danej osoby ani prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do rzetelnego procesu, zapisanych w art. 47 i art. 48 ust. 2 Karty [zob. podobnie wyroki: z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 47–54; a także z dnia 23 marca 2023 r., Minister for Justice and Equality (Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary), C-514/21 i C-515/21, EU:C:2023:235, pkt 73 i przytoczone tam orzecznictwo].

58 Trybunał zauważył również, że przyjęcie decyzji ramowej 2009/299, która dodała ten przepis do decyzji ramowej 2002/584, miało na celu zaradzenie trudnościom we wzajemnym uznawaniu orzeczeń wydanych pod nieobecność danej osoby na rozprawie, które to trudności wynikały z istnienia w państwach członkowskich różnic dotyczących ochrony praw podstawowych. W tym celu rzeczona decyzja ramowa zapewnia harmonizację przesłanek wykonywania europejskiego nakazu aresztowania w wypadku wydania wyroku skazującego w trybie zaocznym, odzwierciedlającą konsensus osiągnięty wspólnie przez wszystkie państwa członkowskie co do znaczenia, jakie należy przyjąć w świetle prawa Unii w odniesieniu do praw procesowych, z których korzystają skazane zaocznie osoby podlegające europejskiemu nakazowi aresztowania (zob. podobnie wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 62).

59 I tak, jeśli chodzi o argument przywołany przez sąd odsyłający, zgodnie z którym obowiązek przestrzegania praw podstawowych potwierdzonych w art. 6 TUE upoważnia organy sądowe wykonujące nakaz do odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania również w wypadku wskazanym w art. 4a ust. 1 lit. d) decyzji ramowej 2002/584, jeżeli dana osoba nie była reprezentowana przez adwokata na rozprawie, która doprowadziła do wydania zaocznego wyroku skazującego, co w rzeczywistości rodzi pytanie o zgodność tego przepisu z prawami podstawowymi chronionymi porządkiem prawnym Unii, argument ten należy oddalić.

60 Wreszcie w zakresie, w jakim sąd odsyłający wydaje się uważać, że prawo włoskie zapewnia standard ochrony prawa do obrony, a w szczególności prawa do korzystania z pomocy adwokata, wyższy niż wynikający z praw podstawowych określonych w prawie Unii, w szczególności w art. 47 i art. 48 ust. 2 Karty, należy przypomnieć, że wykonujący nakaz organ sądowy może uzależnić przekazanie wydającemu nakaz organowi sądowemu osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, jedynie od spełnienia wymogów wynikających z tych ostatnich postanowień, a nie od poszanowania wymogów wynikających z jego prawa krajowego. Przeciwne rozwiązanie prowadziłoby bowiem – poprzez podważenie jednolitości standardu ochrony praw podstawowych określonych w prawie Unii – do naruszenia zasad wzajemnego zaufania i wzajemnego uznawania, do których wzmocnienia dąży decyzja ramowa 2002/584, i w konsekwencji do zagrożenia jej skuteczności (zob. podobnie wyroki: z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 63; z dnia 15 października 2019 r., Dorobantu, C-128/18, EU:C:2019:857, pkt 79).

61 W świetle całości powyższych rozważań na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że art. 4a decyzji ramowej 2002/584, odczytywany w świetle art. 6 TUE oraz art. 47 i art. 48 ust. 2 Karty, należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala wykonującemu nakaz organowi sądowemu na odmowę przekazania danej osoby na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec tej osoby w państwie wydającym nakaz, jeżeli osoba ta nie stawiła się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, ani nie była reprezentowana przez adwokata wybranego przez nią lub wyznaczonego z urzędu, oraz jeżeli spełnione są przesłanki przewidziane w tym art. 4a ust. 1 lit. d).

W przedmiocie kosztów

62 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 4a decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., odczytywany w świetle art. 6 TUE oraz art. 47 i art. 48 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,

należy interpretować w ten sposób, że:

nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala wykonującemu nakaz organowi sądowemu na odmowę przekazania danej osoby na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec tej osoby w państwie wydającym nakaz, jeżeli osoba ta nie stawiła się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, ani nie była reprezentowana przez adwokata wybranego przez nią lub wyznaczonego z urzędu, oraz jeżeli spełnione są przesłanki przewidziane w tym art. 4a ust. 1 lit. d).

Podpisy